

ПРОБЛЕМИ УВАГИ У СТУДЕНТСЬКІЙ АУДИТОРІЇ

Калє О.В., здобувач другого (магістерського)
рівня вищої освіти,
Державний біотехнологічний університет, Україна
E-mail: videnpoven@ukr.net

Спілкування викладача та студентської аудиторії націлене на передачу інформації, знань, оцінок та вражень. Така форма спілкування потребує знань з етики та психології, певних умінь та навичок.

Традиційно слово "аудиторія" має подвійне змістове значення: по-перше, це приміщення, де фізично проходять лекції; по-друге — люди, які слухають лекцію або у будь-якій іншій формі сприймають інформацію, що надається. В останні роки термін "аудиторія" застосовується також до програмних платформ, які забезпечують зручну взаємодію між студентами та викладачами у віддаленому форматі (Moodle, Google Classroom, Canvas, Blackboard). Це зумовлено необхідністю забезпечення освітнього процесу в умовах пандемії та військового стану.

Людина, яка перебуває в аудиторії, є водночас і об'єктом, і суб'єктом інформаційно-комунікативного впливу. З одного боку, вона сприймає інформацію, яку до неї надсилає відправник, а з іншого — впливає на відправника, задовольняючи свій попит і використовуючи метод зворотного зв'язку. Для людини, яка виступає в аудиторії (промовця, оратора, лектора), характерне публічне мислення і мистецтво говоріння, а для тих, кому вони адресовані, характерною є діяльність, пов'язана зі сприйманням і розумінням того, що вони чують та бачать, тобто мистецтво слухання.

Кількість людей в аудиторії може бути різною — від кількох осіб до великої групи людей. Це залежить від цілей тих, хто організовує лекцію, і характеристик аудиторії, де процес відбувається. Проте в усіх випадках присутніх об'єднує спільна

Для реалізації цілей спілкування у студентській аудиторії велике значення має увага слухачів до дій та висловів лектора. Проблема засвоєння та переробки інформації тісно переплітається з проблемами уваги. На людину одночасно

впливає величезний потік різноманітної інформації, яку вона неспроможна організовано сприймати, якщо задалегідь не здійснить відповідного відбору найбільш суттєвої інформації. В результаті такого відбору із усього потоку інформації виділяється лише основна, яка повинна дійти до свідомості; до іншої ж інформації людина ставиться як до другорядної, що доповнює основну, або як до зайвої, яка заважає сприймати основну.

Цей вибір найбільш суттєвих подразників як вважає професор А. Р. Лурія. – і підтвердження від сторонніх подразників, – це звуження поля дії подразників на людину і складає основну функцію уваги. Проте під спрямованістю психічної діяльності слід розуміти не лише вибір цієї діяльності, а й збереження цього вибору протягом певного часу. Викликати увагу студентів на заняттях не так вже й важко, значно важче зберегти її протягом усього заняття. Для цього викладачу слід застосовувати різноманітні активізуючі прийоми (Нерівня О.В.).

Проте перш ніж взагалі говорити про підбір будь-яких прийомів, ми вважаємо доцільним окреслити найпоширеніші проблеми уваги в студентській аудиторії. Причинами для їхнього виникнення можуть бути зовнішні та внутрішні чинники. До зовнішніх відносяться різноманітні подразники з оточуючого середовища (звуки вулиці, світло, дії оточуючих людей). Серед внутрішніх, на нашу думку, головними є фізичні, пов'язані зі станом здоров'я (головний біль, нестаток сну, наявність захворювань, особливості або порушення психіки, до прикладу, розлади уваги), та психологічні (відсутність мотивації, наявність питань, пріоритетних у порівнянні з темою лекції, нудьга, невдоволення формою або змістом викладання тощо).

Здебільшого причиною проблеми з увагою у студентів стає не якийсь певний, а комплекс чинників. Тому, щоб спілкування лектора й аудиторії мало позитивний результат, треба дотримуватись певних вимог.

Першою вимогою є орієнтація лектора в умовах спілкування. Щоб воно було успішним, лектор має визначити цілі та мотиви аудиторії, з'ясувати для себе її специфіку, знати час і місце проведення зустрічі. Характер орієнтування перед зустріччю з аудиторією дещо інший, аніж при міжособистісному спілкуванні, коли важливо, щоб до початку розмови

співбесідники вже знали дещо одне про одного: про особливості характеру, коло інтересів, рівень знань, мотиви поведінки тощо.

Другою умовою успішного спілкування з аудиторією є визначення її мотивації. Діяльність людини, як правило, завжди є мотивованою, проте в кожний конкретний момент переважає якийсь один мотив.

Третьою умовою ефективного спілкування в аудиторії є цілеспрямованість. Конкретна мета зумовлена темою лекції або виступу, характером аудиторії, умовами спілкування. Розрізняють кілька типів цілей, що визначають вплив на аудиторію: пробудження інтересу до нових знань і пошукової діяльності, до творчої активності, до розвитку потреби в самоосвіті; передавання повідомлень, що мають практичну цінність; формування певної системи оціночних суджень або зміна оцінок, що були зроблені раніше.

Зовнішнім критерієм наявності контакту може стати поведінка слухачів під час зустрічі. Так, увага присутніх, їхні погляди та жести схвалення, тиша, що регулюється лектором, мовчання під час паузи та інше свідчать про те, що слухачі включились у спільну з ним мислительну діяльність. Тоді й він відчувається невимушено, говорить простіше, отримує задоволення від спілкування з аудиторією.

Отже, ефективність спілкування з аудиторією багато в чому залежить від лектора (промовця), його особистості та поведінки. Цьому сприяють його соціально-психологічні (передусім, комунікативні) та індивідуально-психологічні якості (темперамент, характер, здібності та ін.). Також значення має те, як поводить себе людина, виступаючи за трибуною, відповідаючи на питання, її зовнішній вигляд, манери, наскільки вона дотримується загальноприйнятих правил етикету. Якщо лектор їх часто порушує, не вміє з повагою ставитися до людей, у своїх судженнях не проявляє чесності та справедливості, якщо відчувається, що такі етичні категорії, як добро та любов, йому не притаманні, якщо його зовнішній вигляд та манери дратують, аудиторія не сприйматиме його і не слухатиме.

Висновки. Увага студентів – необхідна психологічна умова продуктивності їх розумової діяльності. Під час лекцій вона проявляється в робочому стані, в зосередженості на предметі

навчального заняття та на процесі виконання навчальних завдань. При дидактично грамотній постановці та організації викладачем змісту і форми заняття увага студентів носить активний, діяльний характер, їй властива вибірковість розумового зосередження у відповідності із завданням і темою лекції і способами вирішення питань, що вивчаються. За цих умов досягається високий ступінь активізації розумової діяльності студентів, їх стійка зосередженість і багатоманітність пізнавальних функцій уваги. Увага підвищує ясність, є однією з психологічних факторів її організованості та перевірки правильності виконання навчальних завдань.

Бібліографічний список:

1. Роль уваги в засвоєнні студентами навчального матеріалу
URL: https://www.psych.kiev.ua/%D0%A0%D0%BE%D0%BB%D1%8C_%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%B3%D0%B8_%D0%B2%D0%B7%D0%B0%D1%81%D0%B2%D0%BE%D1%94%D0%BD%00%BD%D1%96_%D1%81%D1%82%D1%83%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B0%D0%BC%D0%B8_%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE_%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%83 (дата звернення: 01.12.2024).
2. Лекционная пропаганда: вопросы теории, организации и методики.-К.,
3. Порушення уваги та проблеми, що через це виникають. Реферат. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/psychology/28404/> (дата звернення: 01.12.2024).
4. Євген Ніколаєв, Григорій Рій, Іван Шемелинець. Вища освіта в Україні: зміни через війну. URL: <https://osvitanalityka.kubg.edu.ua/wp-content/uploads/2023/03/HigherEd-in-Times-of-War.pdf> (дата звернення: 01.12.2024).
5. Психологічні та етичні основи спілкування в аудиторії URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/culture/10416/> (дата звернення: 01.12.2024).